

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utcza, 1078. sz. a. intézendők.

Figyelmeztetés!

A jövő évre szóló előfizetések beküldésére tisztelettel kérem e Lap pártolóit s járatóit. A Lap elve, álláspontja és szelleme marad rendületlenül az eddigi.

Lapunk jövő évi k é t e l s ő számát minden mostani előfizetőinknek megküldendjük, a 3-dik számot már csak azokhoz irányozzuk, kik az előfizetést beküldötték, vagy beküldését előre jelezték.

S z e r k e s z t ő.

Figyelmet érdemlő dolog.

A dunamelléki szuperintendens többbizben foglalkozott már a vallástan kézi könyveinek reformálása ügyével. — Volt is oka s ha talán a jelenre tekintünk, mondhatjuk, felettébb szükséges is volt, hogy e messze ható ügyre komoly figyelmét kiterjessze.

A dunamelléki ref. egyh. ker. 1874. november hóban tartott közgyűlésének jegyzőkönyve 62. száma alatt egy bizottságot küldött ki, hogy ez dolgozzon ki tervet, mely szerint kézi könyvek készíttessenek a népiskolák és gimnáziumok számára a vallás tudományból.

E bizottság tanácskozást tartott 1875. szept. 9-kén N.-Kőrösön Fördös Lajos elnöklété alatt.

E bizottság 9 pont alatt előadja a tervezetet, melynek figyelembe vételével készíttendő a kézikönyv. S adja részletesen úgy a népiskola 6 osztályára külön-külön, mint a gimnázium 8 osztályára a tananyag beosztását.

E dolgozat annyira kitűnő s minden tekintetben a czélnak megfelelő, hogy csak dicséret és elismerés, mit a bizottság méltán megérdemel.

Figyelemre méltó dolognak tartjuk ezen ügyet, mert nagy jövő édes anyjául véljük azt.

Nem csak mi, de a t. modern urak is jajveszékelnék a közöny, a hidegség iránt, sem a mi krisztusi vallásunk, sem az ő destillált hitnézetök nem örvend kelendőségnek s egymásra szokták hajigálni a követ. A hithű azt mondja:

Azért vallástalan a nép, mert a modernek összezavarják őket.

A modernek azt mondják: „Azért közönyös a nép, mert már avas szagu előtte az a sok penészes csodákat hirdető predikáció stb.“

Én azt mondom, lehet mindkettőnek egy kevés igazsága, de „inter duos litigantes tertius gaudet“ örvendjen tehát az, a ki azt állítja, hogy azért közönyös és hideg a nép, mert nem jól tanítjuk a gyermeknek a vallást, nem lesz az vérévé, lelke vé, holott azzá kellene lenni.

Tanítjuk a zsidók történetét, confessiót, erkölcestant, de bizton állíthatjuk, hogy siker nélkül.

Mindig a multa apellálunk, hogy az őskönyv dicsők voltak. Lehet is azokat csodálni. Ők dicsők és vallásosak voltak. Ők magok képezték a történetet, s hogy az utódok hasonlóak lehessenek az ősközhöz, azt a ragaszkodást, hit-hűséget, szilárd jellemet kell eltanulniok. Miből? A történet könyvéből, a confessiónak érthető, világos előadá sából a sziv nemes érzelmére fektetett erkölcestanból.

Ha majd a sziv nemesen erkölcsileg fejlesztve leend, s képes lesz a nagyért, a rendkívüli felségesért lelkesülni, óh! akkor az egyház történetnek csoda varázsereje leend. — Hadd tudja becsülni a keresztyén az ő vallását, mely isteni eredetét épen azzal bizonyítja egy részben, hogy oly sok viszály között rendületlenül megmaradt. Hadd tudja becsülni a protestáns ember az ő felekezetét, mely oly sok szenvedés, nyomor és küzdelem után lelki szabadság templomát építé e földön, melyben lakozzék az Urnak lelke.

Csak azt az egyet hangoztatom még, hogy úgy a tan-könyvirók, mint a bírálók majdan szigoruan szemelött tartásák a bizottmány tervezetének első pontját. „A kézikönyvek reform. egyházunk hitfelekezeti elvei szerint és szellemében“ — készíttendők.

V e r i t á s.

Magyarország. (Folyt. és vége.)

Köszönettel kell megemlékeznünk azon belénk ujjabb erőt öntő támogatásról, melyben a bibliaterjesztés ügyének

néhány régi és kipróbált barátja által, kik többnyire protestáns lelkészek, részesítették. Ők élő bizonyságok arra, hogy mit tehet az ember kitartó buzgóság által és mily alaptalan dolog azt állítani, hogy már minden meg van téve. Annál inkább sajnáljuk tehát, hogy az ily lelkes ügybarátokhoz többen is nem csatlakoztak és hogy a lelkészek nagy többsége a bibliaterjesztés ügye iránt felette csekély érdeklődéssel viseltetik.

Ennyi szomorító jelenség elszámálása után örömmel emlíjük fel, hogy itt újabban egy oly irányu protestáns keresztyén lap indult meg magyar nyelven, amely az Evangyéliomi Szövetség (Evangelical Alliance) elvei mellett lépett a küzdőterre. Különösen pedig örvendetes jelnek kell tartanunk, hogy a lapra 500-an fizettek elő. Nagy meglepéssel tekintünk a vasárnapi iskolákra is Magyarországon. Ezek ugyan valóban csekély számmal, és egymástól távol eső helyeken vannak, de meg van bennök legalább az elemi erő és közölők néhányan sikerrel működnek.

Magyarországi működésünk kedvező eredménye gyanánt kell jelezni, hogy körárusaink közé egy benszülött is lépett be. Ha embereinket, kikre szükségünk van, épen a benszülött nép közül sikerül megnyernünk, ez mindig előnyös szintugy a hazai nyelv tudása, mint a hazai népszokások ismerete szempontjából. Különben a siker azért ritka e tekintetben, mert ha valahol igazi megtérés esete vehető is fel, általában véve nagy hiány van az elemi ismeretekben, és különösen nagy a keresztyén élet tapasztalati ismeretében.

Mi hiszünk, hogy ezen ember, ki körárusainkhoz most csatlakozott, meg fogja mutatni, hogy mindaz, amit tőle várunk, meg fog történni. Ő a biblia ismeretébe körülbelül egy évvel ezelőtt vezetett be; rokonaitól és barátaitól az evangyéliomért már sokat szenvedett, és hiszünk, hogy azon oktatás által, amelyben még folyvást részesül, mindinkább erősödni fog a kegyelemben és magát a Jézus Krisztus derék közvitézének fogja tanusítani.

A nazarénusok Magyarországon folyvást szaporodnak; számuk 40,000-re bátran tehető.*) Ezeknek a közszellemre való befolyások reánk nincs mindig kedvező eredménnyel; a nép ugyanis tartózkodik az újtestamentom megvételétől, mert ezt amaz „új hívők“ könyvének nevezi s ennél fogva veszedelmesnek tartja. A kormánynak egy újabb rendelete házasságukat (miután az nem ünnepélyesen a helybeli pap előtt kötötték) törvénytelennek, gyermekeiket pedig (miután ezek nincsenek az anyakönyvbe bevezetve) házasságon kívülieknek nyilvánítja. Hinnünk kell, hogy a kormány előtt ezen rendelete kiadásában nem azon sikerre ugysen

*) Csak ha krisztalizálódhatnak a nazarénusok s az értelmiség kellő elemében járul vezetőséghez és szabályozásokhoz, lehetnek oly szereplők, minőknek a t. cikkszerző véli őket.

S z e r k.

vezető kísérlet lebegett czél gyanánt, hogy őket, a helybeli pap hatásköre alá visszamenniök, kényszerítse, hanem azon körülmény felmutatása, miszerint reájuk nézve a különös törvényhozás elkerülhetlenül szükséges. Reméljük is, hogy ez ügy, midőn a magyar törvényhozás napirendjére kerül, a vallásszabadság szellemében fog megoldatni.

Ez év eseményei közül örömmel említem fel azon fontos előlépést, mely a magyar biblia javított kiadása, mint olyan dolog érdekében tétetett, amelyre már nagy szükség van, és amely legalább 12 év óta szívemen fekszik. Ennek tehát megvalósulásához, legalább annyiban, amennyiben az újtestamentom munka alá is vétetett, már közel állunk.

Azon gátló nehézségek közül, melyek működésünk útját állják, meg kell említenünk azon rendkívül silány és istennélkülváló irodalom befolyását is, mely időszaki iratokban, szilárd elvi alapon nem álló hirlapokban stb. nyer kifejezést; ez nagy mértékben befolyt arra, hogy a vallásos érzelem teljesen elfojtassék és a tiszta keresztyénség ellen lázas gyűlölet támasztassék. A megvétést, mely a papság iránt általánosan el van terjedve, az ily hirlapok nagyban táplálják s az aztán nagyon könnyen átvitetik azon evangyéliomi tanokra is, melyeket a papság tagjai hirdetnek és azon forrásra is, melyből ők azokat, valamint saját tekintélyüket meríteni állítják. A fogalmak és szavak felette összezavartatnak és nagyon fontos munkát kell itt a vallásos értekezéseket és vallásos könyveket terjesztő társulatoknak végezniök. Mi szívünkben kívánjuk, hogy ezek tovább folytathassák a munkát, melyet elkezdettek, s működésüket százszorosán kiterjeszthessék. Csak súlyos munka- és pénzáldozattal lehet az ország nagy szükségének megfelelő kibontakozást elérni.

Mi tudjuk, ki az Ur seregének fejedelme, és minő eredménye lesz azon heves küzdelemnek, mely most a sötétség hatalmassága és a világosság fejedelme között vita-tik. Mi épen nem félünk, és míg örömmel nézünk elébe azon időnek, melyben a föld teljes fog lenni az ur tudományával, egyszersmind örömünk telik a felett, hogy amaz Isten jobbján ülő bárány már is sok egyes esetet illetőleg elvette a győzedelmet.

Angolból B e t l e n d i E n d r e.

A modern protestánsok Hannoverában.

A tartományi konsistorium Hannoverában a közlebbi időkben négy nevezetes lelkészválasztást semmisített meg, még pedig nem a választásnál előforduló alaki hiány vagy hiba miatt, hanem mivel az élválasztottakat nem találta alkalmazhatóknak arra, hogy a választó egyházban a választók hitét őszintén és hiven hirdethessék. A modernismus e bukott hívei közül T o p f n a k Smiedfeldből Goslarba, P o r t i g n a k Altenburgból Hannoverába

és B e c k e r goslári segédlelkésznek Büksztehudéba lelkészszé választását a konsistorium — a Berlinbe történt felebbezés — s ennek következtében a vallásügyi minisztertől elrendelt konsistoriumnak a zsinati bizottmány nyúl együtt teendő újvizsgálat tartás végrehajtása után — ismét semmisnek nyilvánítá.

Azonban „nunc vemo ad fortissimum virum!”

A modern protestánsoknak — vagy ha tetszik a „Protestáns egyesület tagjainak” — hannoverai vezére az elesett a megálázott, a bosszút lihegő K l a p p, mint adorfai lelkész — Valdeckben — július 2-kán osnabrücker lelkészszé választatott, s ezen választást is megsemmisíté a konsistorium Klappnak az egyház hitével ellenkezésbe jövése miatt. — A hivatalától megfosztott vezér utazó és térítő lelkészszé lesz. Mündenben 4—500 hallgató előtt fejtegeti hitvallásra vonatkozó nézeteit, s mintegy 100 tagot toborz a „Protestáns egyesület” részére: — ugyanily célból — még előbb — Alfelden is megjelent. — A vidékről is nagyszámmal felgyűlt s a helybeliekkel nagy tömeggé képződött sokaság elé kitétetett az ív aláírás végett. — A szónokló Klappot F l e m m i n g limmerni lelkész kezdi czáfolni, s a néptömeg az ismét beszélni kezdő vezér szavait zajos tüntetéssel szakítja félbe, s roszszaló zugással kezd oszlani. — Beszédje bevégezése után ujjal czáfoltatik a helybeli seminárium direktorától, s e czáfolat ismét tüntetést idéz elő az ott maradtak részéről Klapp ellen, s apasztja hallgatóinak számát. — Végül mintegy harminczan jegyezték alá magukat a kitett íven a nagy tömegből, s ezek élén a kudarczott vallott Klapp egy mellékterembe tér tanácskozás végett, a hol aztán kiosztja csekély számu hívei közt az egyesület célját és szabályait előadó iveket.

E kiosztott röpiratok tartalma ellen — a tartományi konsistorium védelmére — feleletképen — csakhamar megjelent egy 28 lapnyi terjedelmes röpirat. — Kemény és alapos bírálata ez a modernizmus állása, törekvése és elérni óhajtott céljának, s mint ilyen, hatalmas felelet Klapp röpiratára. — Ennek — az egyház symbolumainak megvetése mellett — bibliai igazhitűségre hivatkozása ellenében határozottan kijelenti és megkívánja, hogy azon egyház hitvallásának alapján álljon a lelkész, mely hitének hirdetőjévé választá. — „Ki e hit alapot elhagyja, csak becsületes emberként cselekszik, ha az egyházból kilép, melynek úgy sem valódi tagja többé.” — „A szentírást sokképen lehet magyarázni, s épen a hitvallások szolgálnak az abban foglalt hitigazságokat egyképen értők zászlójául, s a protestáns szabadság épen eme zászlók által jelölt felekezetek közti választhatásban — vagy talán egy új secta alakításban áll.” — Az egyháznak önmaga iránti kötelessége hite hirdetőitől megkívanni, hogy azokat hirdessék, melyeket az egyház nyíltan vall, s valamint nevétséges volna egy r. katolikus papnak azt kívánni, hogy protestáns gyülekezetben — mint ennek lelkésze — szolgáljon: úgy a szabadság köpenye alatt nem kívánhatja senki, hogy olyan egyház lelkészeül ismertessék el, melynek hívei az ő hitálláspontjával ellenkező talajon állanak.

Visszautasítja e válasz Klapp és követőinek azon vádját is, hogy „az egyházban a symbolumok szentírat felibe helyeztettek.” — Az egyház a szentírást ismeri el most is legfőbb szabálynak miként Luther idejében, és épen e szentírásból merítette hitvallására támaszkodva, mutat a szent könyvre: „itt állok — Isten segélj — másként nem tehetek.”

Amaz állításnak, hogy „e hitvallásokban — szerintünk — a szentíratnak egyszer s mindenkorra csálhatatlan magyarázata foglaltatnék,” a Klapp által aláírott jegyzőkönyvben semmi nyoma. Az egyház még most is meggyőződéssel vallja magáénak a régi alapot. — ... Vagy egy új alapra állás, vagy a régi alapon maradás közt lehet tehát a választás, harmadik eshetőség nem létezik.

„Egyházat hitvallás nélkül képzelni képtelenség.”

Az egyeseknél különbözőleg kifejlődött s a hit időmutatójaként állított változó és zismeret épen változó s ingadozó voltánál fogva van utalva arra, hogy minden szempillantásban hitet ne cseréljen, s forradalmat az egyházban ne támaszson. — A protestáns egyház, mely hitvallását megveti, csak az ultramontánizmus győzelmét mozdítja elő, a mértéketlen igényeket tápláló r. katolikus hierarchia a romokon át akadálytalanul nyomulhatván be a protestantizmus szívéig.

Az „élő Krisztus” emlegetése, s a „megfeszített és feltámadt Krisztusról” hallgatás is jellemző oldala a modern programnak. — Az élő Krisztus követése mellett, a megfeszített és feltámadott Krisztusban a hit adhat csak léleknyugodalmat — az örökélet hite által — mely ha elraboltatik, koldussá lesz a szív, mert mindene elvétetett. — „Bebizonyításra váró pusztá gyanúsítás amaz állítás, hogy a konsistorium tagjai közt alig van egy is, ki az egyház hitvallásait feltétlenül aláírná.”

Ugy látszik, hogy „a lelkészek megkívántató önállósága” alatt, „bármely tudomány ezek általi predikálhatása,” — a „zsinati alkotmány javítása” alatt az ősi hit megtagadása, a „protestáns hit és öntudat alapján fejlődő vallásos egyházi élet ujra ébredése” alatt az „élő Krisztus” követése mellett, a „feltámadt Krisztus” elfeledése s megtagadása értetik.

„Nem betű és alak imádás a hitvalláshoz ragaszkodás, de az egyháznak, mint jogi személynek — hitét illetőleg külső nyilvánítása, s ránk vonatkozólag — s z a b a d r a g a s z - k o d á s az azt szerkesztők vallásos nézeteihez.”

A „betűimádásnak” ellene vetett „szellemi tartalom”-hoz ragaszkodás, csak nem akarja föltárni mindenféle istentisztelet előtt a protestáns egyesület ajtaját? Hiszen úgy atheus, deista, pantheista, szép tarkaságban kerülnének egy kalap alá, csak az a kérdés, minő szabályok mellett?

A jegyzőkönyv bizonyossága szerint Klapp elfogadja a Krisztus feltámadása tényét; „minő feltámadást?” Feljogosít-e bárkit is a szegény gyanutalan emberek félrevezetésére, életnyugalma, szív és lelki békéje feldulására s így e földön legdrágább kincsének megrablására: lelkészi tudata, papi lelkiismerete?

A konsistorium iránt csak hálát érezhet mindenki azért, ha ily embereket — mint Klapp — eltilt a lelkészi hivatal viselésétől saját egyházában.

Közli: N a g y I m r e.

K ö n y v é s z e t.

A kolozsvári m. kir. tudomány egyetemmel kapcsolatban felállítandó e v. r e f. f a k u l t á s é s t a n á r k é p e z d e t e r v e z e t e. Az 1875-ki ev. ref. egyházkerületi közgyűlés által kiküldött véleményező bizottság ülésében előterjesztette S z á s z D o m o k o s ev. ref. pap és bizottsági tag. Egy könyvnyomatu rajzmelléklettel. — Kolozsvártt (Stein János nyomdászánál). 1875. n. 8r. 32 l. — Ismét egy terv a prot. erők szétforgácsolására a helyett hogy egy önálló központi országos prot.

főtanodába, egyetembe egyesítőnk tehetségünket s lelkesedésünket. — Az a „kapcsolatban felállítás“ sem fog a protestantismus önállása és saját szelleme független szabad fejlődésének állandóan kedvezni; — abból, most minő szellem fuval az állami egyetemben, a jövőre s állandóan következtetni nem lehet, s nem is szabad.

Fraenkel B. miskolci könyvkereskedése által kiadott és bizományában levő protestáns egyházi irodalmi művek jegyzéke. Miskolcz, 1876. 16r. 16 l. Tartalmaz 60 protestáns szerzőtől egyházi irodalmi, főleg egyházi beszédi műveket.

Francia protestáns történelmi társulat közlönye. Megjelent a francia prot. történelmi társulat havi közlönye november hóra Párisban „Bulletin historique et littéraire“ 10-ik évfolyam, 8r. 481—528 ll. Tartalom: A protestáns egyház szónoklat története Saurin előtt, ismertette ebben Farel, Kálvin, Viret, Béza stb. Berthault A.-tól; — Guise herceg Lorraine Ferencz levelezése Kristóf württembergi herceggel 1562-ből 5 levél; — alább ki van adva Wolmár Menyhért levele Kálvinhoz 1549-ből, Wolmár meghalt 1561-ben Eisenach melletti visszavonultságában, hová menekült volt. — E Bulletin előfizetési ára egy évre 15 frank, küldendő a társulat pénztárnokához Franklin Alfrédhez, Páris, Condé utca, 16. szám.

S Z E M L E.

a) Belföld.

Falusi levelek a szerkesztőhöz.

VI.

Materialismus felé húzódó korunk reálirányt követő nevelési rendszerének hatása észrevehető azon ifjakon is, kik a gymnásiumok hideg légköréből lépnek át a theologiai tanintézetek enyhébb legű osztályaiba; s hogy az alapra, — melyet azok raktak le, vagy találóbban mondva — dobáltak össze — nem állítható fel szilárd lelki épület, ez a figyelmes szemlélő előtt — legyen bár a modern nevelési rendszernek még oly barátja — szomoruan észlelt igazság.

Midőn azért e lapok 34-ik számában irt levelem — kissé későre maradt folytatásul — a theologiai tanintézetek növénydékei körül tett szemlélődésem eredményének egyszerű rajzát adom: elismerem mindennek előtt, hogy az alaprakás gyarlóságai nem mondhatók a további építkezés beszámítható hibáinak, — s az alapos készütség hiányainak okát nem a theologiai intézetek vezetőiben keressük. — Elnéző bocsánatot kérek még azért is, hogy tollam nem hasogatja oly mélyen a gondolatok fekete sorát, barázdáit, mint azt sokan tenni tudják s nem ir oly ékeesen, mint sok ragyogó toll; — de így azután nem is metsz, csak karczol.

Kezdjük Pápán, — honnét „szabadon tenyészik“ köriratú pecséttel ellátott libellust ad kezünkbe a magát bemutatott suplikáns. — Külső megjelenése elég szabatos, tán egy kissé szabados is, szívesen beszél uti élményeiről, az iskolai életről, s ha neki melegszik — tanáraitól is . . . nem dicsér senkit, nem panaszkodik semmire. — Nyugodt kedélyű ember lesz idővel . . . Ha szívesen látják, nem siet; — s ha marad Vasárnapig, fiatal tüzzel beszél a katedrából röviden, de világosan; még az Uri imát is megrovidíti, s Atyánkhoz esd, ki mennyben van, s tovább gy folytatja: „szenteltesék neved, jöjjön országod, legyen aka-

ratod“ stb. — A magyar nép nagyot néz e rövidre nyirt imára, de gondolja, hogy ez így divat, és megnyugszik rajta; de mikor a fiatal újító a jó öreg András apostolt Endrének bémálja, a szebben hangzás kedvéért tán, — akkor már gondolkozóba esik a hallgató, s tünődik rajta, hogy miként lehet az, hogy ő erről az apostolról nem hallott semmit . . . Már kérem szépen, ha András lehet Endrévé, akkor Pál is lehet Pali, Palkó, Péter lehet Peti, Máté Matyi.

Ezt a kis újítási vizsketeget elnézve, a pápai theologus megállja helyét, s nincs más óhajtásunk, mint az, hogy a könyvtárt — mely gondolom ott sem áll lakat alatt — gyakrabban keresse fel, ha bár a Polák látogatását kellene is elmulasztani néha e miatt, legyen szerény s higye el, hogy az Isten a mi a tyánk, s a rég elporlott András nevét ma sem szégyenelné, ha feltámadna.

Ugorjunk egyet, — Pápáról Patakra, hol szőke Bodrog mossa partjait, s a táj maga leczkét adhat itt. — Szép vidéke a fellöndnek, fogadd üdvözlétét a vándornak, kit megleptél egykor nyílt tekintetteddel . . . s szívesen marasztál pihenni falaid közt! — Im megemlékezve a multról barátilag fogadom küldöttedet, ki belép hozzám, s libellust nyújt felém. — Beszédbe kezdtünk, s nekem úgy tetszik, hogy Patak nőtt, bár nem áradt ki . . . Egészséges észjárásu, szerény magaviseletű s megnyerő komolyságu fiatal papnövendékekkel szoritok kezét, marasztva őt szívesen. — Nekem úgy tetszik, hogy Patak áll azon középuton, mely a két ellentétes theologiai irány közt vezet; nem marad, de halad; nem rohan, de nem is kullog; — épít, de nem romokon; szívesen említem meg, hogy könyvtára nagy és rendezett . . . s könnyen hozzá férhető. Nekem legalább legjobban feltűnt az általam megnézett könyvtárok között. — Az iskolai élet elég élénk volt akkor, gondolom most is az; — a tanár és tanítvány közti viszony nem valami tág, de elég benső volt. — Csak az tűnt fel otlétemkor, hogy a templomban — hol akkor egy theologus papolt jól és szépen — a zsoltárt diktálta egy kisebb osztályu deák. — Gondolom: ez már nincs szokásban.

Még egyszer üdvözöllek Patak a távolból. Légy hű mul-tadhoz, taníts és nevelj — virágozva sok idődig!

Vaskalap.

Lelkészi értekezleteink.

Vita tárgya lett az egyházi lap irodalomban a „Lelkészi Értekezet“ azon okon, mert a tiszántuli ref. egyházkerület közgyűlése oly határozatot hozott, hogy az e. m. lelkeszi értekezletek püspök urhoz tegyenek jelentést működésükről. E határozatot szükségessé tette (e. k. közgyűlés jegyz. k. 1875. 53. sz.) Révész Imre urnak azon jelentése, hogy a már régebben tervezett prot. irodalmi társulat működését meg nem kezdheti, sőt megkezdésére nézve terv sem készíthető addig, míg nem tudható, avagy lesz-e munkás tag?!

Mind ez szükséges és az ahoz mért határozat helyes.

Ez időszerű alkalom felhiv arra, hogy ugyancsak a prot. irodalmi társulatnak ily alapon való valahai fellállhatása reményére vonatkozólag, — a lelkeszi értekezletekről való tapasztalataimat közé tegyem, s abból meritve egy a j a t a t o t tegyek a lelkeszi értekezleteknek, ha vele használhatnák.

A lelkeszi értekezletek szabályai jól vannak szerkesztve. Nem láttam ugyan minden egyházmegye lelkeszi értekezletének szabályait, de — úgy hiszem — nagy eltérés köztök nem

található. Ki van abban a lelkeszi értekezlet célja tűzve helyesen: hogy t. i. a theologiai és lelkeszi, elméleti és gyakorlati ügyek legyenek az eszmecsere tárgyai, s történetük felettek megállapodás és — i r o t t értekezések is olvastassanak.

Hanem ez utolsó pontot egy sajtóságos, előre számba alig vehetett körülmény meghiusítá. — E nélkül pedig az értekezlet szóltan összejövetel. Mert a gyakorlati lelkeszet körüli ügyek feletti eszmecsere hamar leöri tárgyait, kivált miolta a „Tóth S. Kivonatos Gyűjteménye“ megjelent, hol a teendők meglehetősen tisztán láthatók.

Voltaképen pedig, épen a gyakorlati lelkeszet azon teendői, melyek még hazánkban gyakoroltatnak, másodrendű tárgyai volnának az értekezleteknek, f ő t á r g y a i pedig nagyobbacska elméleti tanulmányok. Azon lelkeszi teendők pedig, melyek némely külföldön gyakoroltatnak, nálunk elméleti tanulmány tárgyai lehetnek. A mi lelkeszi értekezleteinknek tárgyai tehát, irott értekezések nem létében, csak a gyakorlati lelkeszet valóban gyakorolt és ismert ágai. A mikor ez a tárgy elfogy érdektelen az értekezlet és üres*)

De hát miért nincs i r o t t értekezés, felolvasás?!

Ezt okozza az a sajtóságos körülmény, melyet nem is tudom hirtelen, hogyan jellemezzek. Előadom a tényt jellemzés nélkül.

Idétlen feltűnni akarásnak tekintjük azt a bátorságot, a ki felolvasást akar tartani előttünk, kik nem kevésbé képzetek vagyunk (a vidékről beszélnek) s ugyanazon dolgot értjük, tudjuk és sértve érezzük magunkat az által, ugy látván, mintha az tanítani akarna minket. S ugyanazon elvből kiindulva magunk se tartunk felolvasást, nehogy társaink becserzettét megsértsék.

Igy nem tartatik felolvasás. Ennélfogva nem fog céltni érn az egyh. ker. határozata sem.

Ez a sajtóságos körülmény, megölő betűje a lelkeszi értekezletek céljának és sikerének, talán egy régi tanártól való, ki nyomda elé nem adá műveit, nehogy megbírálja valaki, ki okvetlen nem tudja oly jól mint ő.

Pedig az irott értekezésnek épen az a célja, hogy az által teljesebben fejezze ki az értekező saját nézeteit, s ha helytelen, szóbeli vagy irott czáfolatban megigazítást nyerjen stb.

Ezért szükségesnek látom egy ajánlatot tenni a lelkeszi értekezleteknek, mely a scrupulusnak élet venné!

A lelkeszi értekezletek, ugy a fő, mint a fiók értekezletek tüzzenek ki valamely időszéri tárgyat ily irott értekezésre és valami módon, p. o. szavazás vagy kinevezés, vagy sorshuzás útján bizzanak meg egy tagot, ki arról értekezést dolgozzék és olvasson, mindenkiről feltevén és követelvén, hogy ismerete és saját nézete is van bármely tárgy felett. Igy a feltűnni akarásnak színe nem leszen s minden egyes tag szivesen ajánlhatja magát munkára.

E pontot indítványoztam én 4 év előtt is már lelkeszi értekezletünknek, — s a történet a mit képzeltem ennek nem létében — most újra indítványozom, hogy a lelkeszi értekezletek alapszabályaiba toldalékul vegyék be.

Igy lesz vonzó az értekezlet és célhoz vezető.

M e l e g h G y u l a.

*) Arról nem is szólok, hogy mikép dolgozhatnék azon lelkeszi, kinek fizetése a j ó l e g e l ő s megél ha kereskedik.

M. Gy.

Még egyszer az államsegélyügyhöz. *)

Javaslat a tiszántuli egyházkerület részére járó államsegélynek czélszerű felhasználásáról, és kiosztásának módozatairól.

A tiszántuli egyházkerület határozza el egy egyetemes egyházkerületi segélypénztárnak oly czélből felállítását, hogy abból

1-ször. Az építkező és elemi csapással sújtott egyházak segélyeztessenek.

2-ször. A csekélyül díjazott lelkeszek és tanítók díjpótlékkal láttassanak el.

3-ször. Hivatalviselésre képtelenné vált lelkeszek nyugdíjaztassanak. E pont alatt nem értetvén a tanítók, kiknek részükre a törvényhozás már gondoskodott.

A papi özvegyek és árvák segélyezése e pénztár által csak azon esetben történhetnék, ha az egyházmegyék a kebelökben létrejött özvegy-árva pénztárakatezen egyetemes egyházkerületi pénztárba beolvasztani hajlandók volnának és a kötelezett annaticumokat e pénztárba is a lelkeszek folytonosan befizetnék. E pénztár megalakulna ha

1-ször. A f. t. egyházkerület e pénztár felállítása czéljából gondoskodnék, hogy minden tehetős hitrokonok mennél szélesebb körben terjesztendő felhívó szózat által buzdíttatnának a pénztárnak segélyezések, alapítványozások általi gyarapítására, ugyszinte az egyházak vagy alapítványozásra, vagy évenkénti segélynyújtásra, az általok szabadon készítenő tervszerinti jótékonyosságra serkentetnének; és végül a lekipásztorok saját érdekekben és jó példaadás végett a tehetségökhöz mért összegek szerint az alapítványozók vagy legalább segélyezők sorába lépénének. Ha

2. A reformált segélyegyleti pénztár ezen egyetemes egyházkerületi pénztárba beolvasztatnék alapítványával együtt. Ha

3. Az egész 24,000 frt államsegély szinte e pénztárba tétetnék. Ha

4. Nem csak most kezdetben, hanem időnként felújított hirdetések által is mind a templomokban, mind magán társalgásban e magasztos czél támogatása hathatósan ajánlatnék, minden igyekezete a főt. egyházkerületnek e pénztár emelésére lévén irányozva.

5. Szaporíttatnék a pézztár kamatoztatás által is, kezelési módja az levén, hogy a pénztári összegek kellő biztosítás mellett a főt. egyházkerület által meghatározandó kamatra kiadatnának.

A segélynyújtás módozataira nézve javasoltatik:

1. Az építkező egyházak segélyezésének módozatai ugy állapíttatnának meg a f. t. egyházkerület által, hogy az épületi tervrajzra és költségvetésre nézve az egyházmegyék is ellenőrséget gyakorolhatnának, azonkívül a segélyezés az építkezés terjedelméhez mérten fokozatos lenne.

2. Az elemi csapással sújtott egyházak és lelkeszek szerencsétlenségök pillanata után minél hamarabb segélyt nyerénének.

3. A lelkeszek és tanítók az államsegély leérkezése után azonnal, habár csekély mérvű díjpótlékkal láttatnának el és az nekik minden folyamodás nélkül kiszolgáltattathatnék, ha az

*) Magán vélemény.

egyházmegyék összeállítanak a lelkészek és tanítók névjegyzékét, a díjazási összegekkel, oly rendben, hogy a lelkészek közül minden egyházmegye a legcsekélyebbül díjaztat tenné elsőnek, ily módon állítván elő a tanítók sorozatát is. Most mig a pénztár erősödnek az államsegélynek csak felerésze osztatnék ki, a másik fele minden tőkékkel és kamatokkal az alap nevelésére fordítatván.

Javaslat készítő odanézett, hogy midőn ez egyházkerületi egyetemes segélypénztár egy millió frtra fogná magát kinőni ezen tiszántuli egyházkerületnek sikerülend az egyházakat gyors segélyvel, a lelkészeket, kik a meghatározandó minimumnál csekélyebb díjjal díjaztatnak, díjpótlékkal, 100, 200, 300 frttal — a tanítókat, ha netalán az állam által ügyök fel nem karoltatnék, segélypótlékkal elláthatni. A mikor a cangruával segélyezett lelkész hivatal folytatására képtelenné létele után káplántartásra is képessé tétetnék, így a nyugdíjazás szüksége csak kivételes lenne. A lelkészi özvegyek és árvák segélyezése, azon esetre, ha az egyházmegyei segélypénztárak ez egyetemes pénztárba beolvasztatnának, a mostan részökre járuló mennyiséggel kezdetnek meg. Kezelési módozataira, a díj mennyiségére nézve az egyházmegyék véleménye után szabályoztatnának.

A javaslat elfogadása esetében, ha szükségesnek láttatik alapszabályokkal, kezelő és igazgató személyzettel a f. t. egyházkerület fogna rendelkezni.

K o z m a J ó z s e f,
esperes.

Jogász önképzőkör Debreczenben.

A jogász önképzőkör, mely alakuló gyűlését mult hó 14-én tartá, most már végleg megalakultnak tekinthető, amennyiben alapszabályai a tanárkar által megerősítettek. Üléseit eddigelé a Kőrössi Sándor j. tanár ur által rendezett gyakorlati órákkal (practicum) egybekötve tartá, s fogja tartani mindaddig, mig tagjai oly mérvű munkásságot nem fejtendek ki, hogy az alapszabályokban kijelölt feladatai megvalósítása, nevezetesen a jog vagy államtudományokból vett tárgyu felolvasások rendezése, dolgozatok bírálása, egyes fontosabb s a jogéletbe vágó napi kérdések megvitatása céljából a practicumoktól különválasztott gyűlések tartása szükségessé válják. Ugyancsak ezen nagyobb mérvű munkásság bekövetkeztével fog intézkedni az egylet aziránt is, hogy már az alakuláskor tervezett s az alapszabályokban jóváhagyott folyóirat kiadás miként eszközöltessék. Tagjainak száma eddigelé 54-re rug, tehát majdnem fele a joghallgatók összes számának, a mi tekintve, hogy az egylet alakulása első évét éli, mindenesetre örvendetes jelenség. A joghallgatók osztályonként következőleg vannak képviselve: az első évről: 19, a 2-od évről: 8, a 3-ad évről a jog- és államtudományi szaktanfolyam hallgatói közül összesen: 16, a 4-ed évről 11. (V. Gy.)

b) K ü l f ö l d.

Német zsinatok.

A porosz monarchiával egyesült tartományok egyetemes zsinata Berlinben, és a hannoverai tartományi zsinat.

Daczára a korlátozásnak, mely a zsinat működését az egyházi alkotmány körüli intézkedésre szorítá, az ülések felette zajosak. — Az ellenzék legbuzgóbb tagjai a pommerniek. —

Összesen 4 párt alakult a zsinati tagok közt ezideig. A liberálisok napról-napra csatlakoznak várakozásaikban; egyébiránt sem itt, sem a Hannovera tartományi zsinatban nem jutottak többségre a „Protestáns egylet“ tagjai, — kik a lapok ítélete szerint nem valami nagy számoló mesterek a nép hangulata megítélésében. — Idáig az egyetemes zsinatnak a tartományiakhoz való viszonya s a kormányhozi állása tárgyalatott különösen. — Dr. Müllér főintézőnk egy beszédében szépen mutogatá, hogy a jelen egyházi zavarok és harcok főoka az 1850 óta tett gyakori s rohamos ujtás az egyházi alkotmány terén. — Kiemelendő még gr. Krassof beszédéből azon tétel, hogy óvakodnia kell a zsinatnak szoros függésbe tenni magát a királylyal, mert a porosz király egyszersmind német birodalmi császár, s a töle függés túlhajtása könnyen a katolikus egyház merev egységére vezethet. — A tartományi egyházak önállóságának a zsinat által megsabhatása ellen hasztalan szólottak Dr. Christlieb Bonnól, Dr. Kögel udvari lelkész Berlinben, és Dr. Koesztlin Halléből. — Birchov tanár a gyűlésen kívül is igyekszik az ellenzék győzelmének előmozdításán, nov. 29-kén mintegy 100 hívő előtt hirdeti, hogy „a zsinat törekvése nem egyéb mint a reakció hatása. — Ugyan ő amphibiumnak bélyegzi e zsinatot, mely féligmeddig főurak gyűlése. — A protestáns szabadságot veszélynek látja kitéve, s Euer lelkész szavaira hivatkozik, hogy ez uton haladva „eljő az idő, mikor a r. katolikus egyházhoz lesz hasonló a protestáns egyház.“ Végül tevékenységre buzdít minden a zsinat törekvéseit nem helyeslő ügybarátot.

Több lap szerint pedig a laikusok megnyerése adhat csak új életet az egyháznak, mert ez által egyoldalúság, állás, érdek és elfogulatlanságtól ment gyakorlatias elem éltető ereje költözik abba stb.

A hannoverai tartományi zsinatot megnyitó istentiszteletben Uhlhorn főegyházi tanácsos ígért — predikált — „Istenországa eljövételéről,“ kifejtván, hogy 1) eljött, s ez a mi alapunk; 2) el kell jönni, ez feladatunk; 3) elfog jönni, ez vigasztalásunk. Elnökül a híres exegeta Meyer választatott. A göttingeni egyetem — mint máskor ugy — most is a népszerű Wiesingert küldé fel követül e zsinatra, ki ott az elszigeteltség ellen s az egyetemi törvények ujtása mellett emelt szót. A zsinat többi tárgya egyébiránt az egyházi vagyion s liturgiai szabályok körüli intézkedésben, illetőleg e célra, bizottmányok kiküldésében állott eddig.

Brüel megjelentekor az orthodoxok részéről nem tetsző tüntetés történt. — Ez ugyanis az 1869-iki zsinat által egy indítványt fogadtatott el, melynek célja a konsistoriumi és zsinati határozatoknak — a királyi egyházkormányzó hatalom megszorítása mellett — ettől lehető függetlenítése, s a világi tagoknak a zsinatba túlnyomó számmal bevitelle volt. — Falk vallásügyi minisztertől csak f. é. nov. 27-kén érkezett le a válasz a konsistoriumhoz, azon kijelentés mellett, hogy a zsinattal közöltessék. — A válasz leirat a császári és miniszteri jogokat is korlátozandónak látva, az indítványt jelenleg még megfontolandónak s elhalasztandónak tartja.

Igy a Brüel és társai reform törekvése meghiusult.

N a g y I m r e.

Boulognei keresztyén hölgy.

Dalencourt asszony a Franklin keresésében az északi tenger jege közt elhalt híres Bellot hajóskapitány nővére Páris mellett Boulogneban települt le. Néhány nemes keblű quaker

rendelkezésre adott bizonyos összeget az emberi nyomor enyhítésére. Ez volt az alap. A számos jelentkező szerencsétleneknél főczélul tűzte, hogy a valódi megmentés és haladás csak a sziv ujjászüléséből indulhat ki; s nehogy a pusztai aiamizsna a jellemet súlyoszsze s restségre nyisson utat, csakis a szegény betegeknek adott egyenes segílyt; a család anyákat munkakörrel látta el. Most 150 nő látogatja a v a r r ó - k ö r t, hetenként két összejövetel tartatik s a hely szűke miatt csak 70 egyén jelenhet meg. A munka alatt jó olvasmányt hallgatnak; félóra szentelve van evangyéliom magyarázásnak, ima és énekkel zárólván az. Az olvasni tudók építő könyvet kapnak hazavitelre. A munkaszünet óráiban a hitbuzgó hölgy látogatásokat tesz, tanács s a munka-osztalék kiadásával hajlitja a védenczek sziveit. Két év alatt 17 törvénytelen viszonyban élő pár házasságát törvényesítetté. Több beteg szegény halt el Jézusba vetett hitboldogító hatása alatt, kik általa jutottak az evangyéliomhoz.

Nyitott c s ö t ö r t ö k i i s k o l á t is a kis leánykák számára, hol vallás és énekoktatás adatik ezeknek, s üdvös történeti elbeszélések által vezetnek az erkölcs ismeretére. A főmunkálkodás a 12—15 év közti elhagyott, vagy veszélyes körben élő leánykáknak tisztos ker. családokhoz való elhelyezésére van irányozva. Két és fél év óta 81 gyermek lett megmentve s helyezve el tisztos szolgálatba. Az angolokon kívül, ezeké az oroszok rész, több részvevő francia hölgy is 50 és 100 frankjával küldi e czélra jótékony adományát. A fényes Páris homályos oldalainak megtisztítása és nemesítése vallás, munka és jó sziv által: főérdeme a nemes családból eredt nemes keblü D a l e n c o u r t urhölgy által kezdett human működésnek. A jótékony nőegyleteknek a vallás hatalmát nem kell mellőzni, így a belső emberre is hatnak. (É. L.)

Izgult állapot Hannoverben.

Az egyházi szabadelvű párt erőlködése Hannover tartományban folyvást tartanak. B a u m g a r t e n tanár előadásait folytatta; K l a p p lelkész Osnabrückben telepedett le, miután berekesztésül mégis öt évre izgatás-ösztöndíjat gyűjtöttek számára, és szinte tevékeny fog lenni mint a protestáns egyelet ügynöke — az üzletet nem fogja öt évig folytatni! A császárhoz intézett vészfelirat az egész országban házról-házra hordoztatott. A politikai napi lapok legnagyobb részben derék vazallusi szolgálatot tettek. Mindennek daczára is az országos főtanács szándékolt megbuktatásával még mindég nem mennek semmire. Legroszabban megy Baumgarten tanárnak. Ha neki még egynehánszor, mint Hannoverben és Hamelnben, Verdenben és Nieuburgban e corona fog ellenzék lenni, protestáns egyeleti apostoli hivatalába ugyan belefáradhat. Nehezen fogna neki sikerülni, azután még protestáns egyeleti tag léte, magának dicsőséget szerezni. Ugy látszik azért, hogy Baumgarten sorsa hivatalársait is, s ezek közt Klapp lelkészt, valamivel bártortalanabbá teszi; nyilvános fellépése úgy látszik, mind ritkábbá lesz és hallgatásban enyészik el.

Nagyon elcsüggesztő a tömeg bevonása az egyházi vitalba. Az egyházi élet kérdései nem a súly törvénye szerint döntetnek el, mely a tömeges nyilatkozatokat szokja uralni. A vész felirat, a német protestáns lap tudósítása szerint, október 19-ikéig 13,374 aláíróra talált; de ugyanazon időben a felirat elleni nyilatkozatnak már több mint 18,000 aláírója volt. Szeretjük hinni, hogy az aláírók nagyszáma egyik részről sem bir annak világos kifejezésével, a mi körül az ügy forog. Sokkal

nagyobb fontosságú a lelkészek és egyházi előljáróknak a protestáns egyelet elleni „Nyilatkozat“-hoz járuló egyetértése, melyet Hannover városának 17 lelkésze és 46 egyházi előljárója adott be. E megegyezéseket százanként követik az ország minden részeiből. Osnabrückben 19 férfi, lemondván az aláírók gyűjtéséről, egy felszólítást bocsátott ki az evangélikus hitsorsosokhoz, a melyben a protestáns egyelet hadászati művelete, mely szerint az irással dolgozik a vallástételek ellen, holott pedig az Irást legtávolabbról sem ismeri el, — megvilágosittatik és az országos főtanács iránti bizodalomra szólittatnak fel mindenek.

Izgatásuk sikere felöli ama próba, mely szerint a szabadelvű párt fennálljon, október legutolsó napjaiban úgy ütött ki, hogy reájok nézve örvendetesnek nem mondható. Az országos zsinatra való választások végbementek: a választott 58 zsinati tagok közül csak 3 van protestáns egyeleti érzelmű. Ha már az első országos zsinaton a szabadelvűek száma igen csekély volt: úgy most az a teljes jelentéktelenségre sülyedt le. A morál, melyet a protestáns egyelet abból von, természetesen csak az, hogy egy másik választási törvénynek kell hozatnia; de reménye a jelen pillanatban a még csak várandó királyi kinevezésekre van helyheztetve. Csak az sajnálatos a választásnál, hogy épen a szabadelvűek izgatásai által a pártok közti ellentét annyira kiélesedett, hogy a protáns egyelet iránti idegenkedést, a választások alatt, a lehető legellentétebb érzéssel nyilvánították. Ez által történt, hogy a szigorú orthodox párt csaknem egyedül van képviselve. Ez sem a pártra, sem az országos egyházra nézve nem kedvező. Óhajtottuk volna, hogy egy szelidebb lutheri irányzat képviselői számosabban mentek volna a zsinatra, hogy a tulrohamok végleteit feltartsák és a békés kifejlődés utját megmutassák. (R. K.)

A lelkész-képességi vizsgamód Poroszthonban.

A theologus ifjuságbeii hiány a porosz evangélikus országos egyházban igen aggodalmas körtünetekben, mindig világosabban lép elő. Egy hivatalosáttekintés szerint az 1874-dik évben a nyolcz régibb provinciábanválaszthatóságot csak 176, ellenben felavatást 221 nyert. Tehát 45-tel több avattatott föl, mint a mcnyei választhatónak nyilvánított, a mi csak a korábbi évekből még meglevő maradvány által volt lehetséges. — Csak Szászországban haladta meg 7-tel a felavatottak számát a megvizsgáltak száma, a többi hét tartományban pedig ez utóbbi messze maradt ama mögött. A különbség Poroszthonban 9-et, Brandenburgban 11-et, Pomerániában 6-ot, Posenben 7-et, Sziléziában 9-et, Westfáliában 8-at, a rajnai porosztartományban 2-töt tesz.

Annyival fontosabb dolog az, hogy a mostani ifju t h e o l o g u s o k erői a lehető legkorábban és akadálytalanul az egyház szolgálatába vonassanak. Ebben nehézséget alkot az 1873. május 11-diki törvény által rendelt t u d o m á n y o s á l l a m v i z s g a. Ezen törvény 1. és 2. §-ainál fogva, miniszteri felfogás szerint, ugyanis, nem szabad a csak pro licentia megvizsgált candidátusoknak soha k i s e g i t ő l g e y e s e g y h á z i b e s z é d e k e t t a r t a n i, valameddig a tudományos államvizsgát le nem tették. Sürgetőleg szükséges, hogy a theológiát tanulók erről tudomást vegyenek, és siessenek ezen vizsgát letenni. Ez a nevezett törvény 4. §-sa szerint és az illető utasítások szerint megtörténhetik, mihelyt a 6 félévi tanulmányt elvégezte, még pedig legkevesebb 1½ évet porosz, az

egész 3 évet pedig német egyetemen végezte legyen. A legjobban jön ki a dolog úgy, ha a 6-ik félév bevégeztése után azonnal aláveti magát e tudományos államvizsgának. Egy miniszteri rendelet ugyanis, ez évi november 6-ról keltezve, azt határozza, hogy az evangélikus theologusok államvizsgái, az első theologusi vizsgálatától elválasztva történhetnek. Minden hittanszaki pályajelöltnek szabadságában áll, választani a között, hogy az államvizsgát az első hittani vizsgától külön, vagy mind a kettőt egyszerre tegye le. Ez államvizsga, mint közönségesen tudva van, a bölcsészetre, bezárólag a neveléstanra, történelemre és német irodalomtörténetre terjeszkedik ki, és szóbeli vizsgára szorítkozik, de azután mintegy további félév lefolyása után a pro licentia concionandi vizsga tétetik le, melynek eredménye a predikálásra felhatalmazás s azután saját gyakorlatukra és az egyházban kiegészítő használatra akadálytalanul alkalmazást nyerhetnek. (R. K.)

c) Különfélék.

Figyelmező. Révész I. Magyar protestáns Figyelmezője a nov. deczemberi XI. XII-ik kettős füzet gazdag és változatos tartalommal megjelent; jövő számunkban ismertetjük. A Figyelmező előfizetői kéretnek jövő évre szóló előfizetéseik megújítására, mely Révész Imre szerkesztőhöz küldendő be.

Ünnepkövetéség (legatió). A debreczeni főiskolából f. hó 18-kán összesen 168 ifju bocsáttatott ki a közelgő karácsonra ünnepkövetésébe. Ezek közül a hittanhallgatók száma: 97, a jogtanhallgatóké: 33, a 3-ad éves képezdészeké: 10, a VIII-ik gymn. osztályosoké: 23, a VII-ik gymn. oszt. 5. (B. E.)

Debreczeni kollégium, az itteni hittanszaki önképző társulat könyomatolt „Közlönye“ (VI-ik évfolyam) a 2-ik szám megjelent, tartalma: A modern vallástalanság ellen Christlieb után (folytatás) Sörös Vilmós; — A keleti bölcsek tisztelgése a kised Jézus előtt, exegetikai tanulmány Bethlendi Endre; — A szentháromság lényegéről, Chrysostom görög művéből, Sátor Dávid; — végül a társulat működéséről leíró czikk Sörös Vilmóstól. Szerkesztő Nagy József végzett theologus. — Az egyházi atyák újra megzendültek, a sor most Chrysostommal nyílik meg. Örvendünk e szép tünemény felett. A jelent a multal kapcsolatban érthetjük s méltányolhatjuk.

Vallásos iratok magyar nyelven 45 füzetben, egyenként is kaphatók König R. lelkésznel Pesten, Váciut 34. szám. Szép, vallásos erkölcsi olvasmányok, felette olcsó áron, körárúsok (colportörök) is árulják; melegen ajánljuk a keresztyén családoknak ez iratokat.

Chrischona. Bâsel mellett fekvő ily nevű misszionárius képezdében, hol 80 tanuló képeztetik négy évi tanfolyam alatt hitjáró, lelkész, evangyélita, körárús, intézetvezető, tanító stb. pályára, oly czélből, hogy a Krisztus egyháza mozdittassék elő, az idén 12 missionárius szenteltetett fel megható ünneplyességgel.

Agenfi „evangyéliomi társaság“ 44-ik évi gyűlése Necker Tódor elnökle alatt tartatott meg. A lefolyt év alatt 200,000 frankot gyűjtött e társaság, s fentart egy theologiai szakiskolát, 40 körárúst (colporteur), segél 27 állomást, 10 lelkészt, 11 tanítót, 10 evangyélitát stb.

Hollandban a modern theologusok egy része azon tételt vitatta: az Isten létének hívése teljesen közönyös a valóságos életre. Megdöbbenve e merészségen a modernnek mérsékeltebb része, kikelt ez új vallás ellen és szükségesnek tartotta dogma-izonyia daczára a hitet a benső tanúbizonyyságra, s nem észokokra alapítani.

Saint-Loup. Az idevaló diakonissa intézet, Helvétiában, 33-ik évi ülését megtartotta; az intézet igazgatója Germond Henrik. — Az intézetben ápolgatott a mult évben 173 beteg. Ujabb számadat szerint Európában körülbelöl 50 diakonissa intézet van, mintegy 3000 diakonissával.

Bertholdi báróné: Walther Katalin asszony, a párisi ág. hitv. ev. egyház egyik alapítója f. é. aug. 22. halt meg saját kastélyában Jouyban. Ott külön kápolnát tartott fen; egyik alapítója a párisi diakonissa intézetnek. A munkás hit és jótevő kegyesség egyik fényes példányképe volt e főrangú hölgy.

Sankéy egyik szép éneke „Az elveszett juh“ 4 soros 8 szakból áll, első szaka kötetlenül így hangzik:

„Távol az akoltól, szegény tévedező juh!
A sivatagon s homályos erdők mélyén
Tévelyeg, futkos a vigyázatlan,
Messze pásztorától, távol édes hangjától.“

Izenetek. 1. A „szabad-e hozzá szólni“ czikk közlése felesleges, miután az államsegély hovafoordíthatását az állam megszabta s attól az e. k. elnem térhet ezért nem oszthatja a tanítóknak: így nem rajta mult. A tanítókról az állam gondoskodik, vagy az egyház p. o. a debreczeni. A tanítókért az egyházak 12 frtot fizetnek, teszik-e ezt lelkészeikért? — A lelkész állását, s hivatását nem méltányolja a czikk szerző kellően, sőt némi metsző gúny csillog az ellen. — A Lap menni fog, — a czikk nem közléseért ne neheztelj! Hogy szabad hozzá szólni, a tények mutatják. — 2. Nagyvárad R... A tárcza-czikk végét mikor kapjuk meg? — 3. Piricse. A figyelemre méltó czikk jönni fog. — 4. M. F. „Bacon“ megérkezett, köszönet érte. — 5. A De profundis mély czikket sietünk közölni, a Lap küldeték. — 6. Eudokia: kész szívvel adjuk. — 7. M. Sz A „Mutvány“-ra is rákerül a sor. — 8. L. I. Sajnáljuk a szomorú állapotot. 9. B. - Gyula. R. J.-nak: felette köszönöm a szives megemlékezést. — 10. Vaskalap. A levelek folytatását várva-várták sokan.

T Á R C Z A.

Egyházi lant.

Karácsoni ének.

Luk. 2; 10, 11.)*

Dicsőség a magasban Istenünknek!
Dicsőség! zengje hálaénekünk,
Kél új világa lelki életünknek:
A Megtartó ma született nekünk.

*) E sz. írásbeli hely Luncke felfogása szerint van az énekekben alkalmazva.

Sz. J.

Az elesettet jött, hogy fölemelje,
És felkeresse azt, mi elveszett,
S utat mutasson — mert hit fejedelme —
Mely győzelemre bizton élvezet.

Dicsőség a magasban Istenünknek!
S z ü l e t e t t a Megtartó ma nekünk,
Erős bizalma kél vágyó szívünknek.
Jött, hogy felvégye testi életünk,
S építse azt az Isten templomává,
Önépítésén mutatván a valót,
Hogy őt kövessük, s így szülessünk újjá,
S életre hozzuk azt, mi halva volt.

Dicsőség a magasban Istenünknek!
A Megtartó ma nekünk született,
Gazdag kincset nyertünk szegény szívünknek,
S mindnyájunké a kincs: a szeretet.
Nem lesz közöttünk elhagyott, sem árva,
Nem lesz különbség nagy s kicsiny között,
Csak ne legyen szívünk önzőn bezárva, —
Mindnyájunké, ki ma leköltözött!

Im újra felzeng amaz angyalének,
— Zengi a hit s a testvér-indulat: —
Dicsőség a menny s a föld Istenének,
E földön béke és jóakarát!
S felzeng reménylve milliók lelke, szive:
Ki tegnap és ma ugyanaz vala,
S ki új világot alkotott — az Ige
Örök, s az üdv is örök általa!

S z. J.

A Megváltó születésén.

Karácson ünnepét megérve,
Reményünk nem szakadva félbe,
Szelid ihlet buzdít imára;
Az idvezítő megjelent már,
Kit millió sajtó kebel várt,
Fogadjuk őt szívünk kitarva.

Óh jöjj Megváltó! szellemeddel
Mi földi bennünk azt temesd el,
Megtisztulni régóta vágyunk; —
Hozzád hasonlónak lehetni
S hogy tőled el ne vonna semmi:
Álmunk, reményünk, néma vágyunk.

Nincs szív, nincs elme, mely ne kérne:
Hogy szellemed hozzá betérve,
Ragyogjon mint égő szövétnek;
S míg ajkunk nagyságod kizengi,
Óh tedd: hogy egyházadba senki
Ne legyen rabja a sötétnek.

Ha hol kevés öröme árad
Bú és keserv s tengernyi bánat,
Változtasd a borút derüre;

S kit boldog élet tart ölelve,
Vezérelj jóra: hogy ha lelke
Könnyelműségbe elmerülne.

A koldus, éhez, az árva,
Ha az örömtől el s kizárva,
Hozzád eseng buzgó imában:
Óh légy megváltója azoknak,
Kik éheznek, fáznak, zokognak
S juttasd boldogság templomába.

Ha rab, megtörve a bilincsen,
— Ki idvezítse senki nincsen, —
Végpercein fájón tekint rád:
Óh! vedd fel őt, emeld magadhoz,
Méltóztasd szent asztalodhoz,
Nézd áldozatnak lelki kinját.

Midőn az ifju sárga arczczal
Csüggedve küzd a végső harczzal,
De még remél s szeretne élni:
Hő szánalmad itt is legyen kész,
Szálljon hozzá a bús esengés,
S ki éltet kér, segítsd remélni.

És a mikor látod az aggot,
Ki kin s nyomor között megaggott
S óhajt révparthoz érni végre:
Légy orvosa a dult kebelnek;
S ha a kínos perczek letelnek:
Derüljön rája égi béke . . .

S ti hívek, kik ma ünnepeltek,
Az Urat dicsőíteni jertek
Tettekkel és kitarult szívvel;
S az Ur, ki általunk is munkál,
Megállva majd ravatalunknál:
Magasztosabb ünnepre hív el.

K ó t a i L a j o s,
ref. tanító.

Karácson est a kunyhóban.

Zord idő van, hó borítja,
A kunyhónak fedelét,
Melyben egy nő gyermekével
Találja fel nyughelyét.
Bömböl a szél, s zuzmarával
Hinti bé a házakat, . . .
A kunyhóban semmi nesz nincs
Minden csendes s hallgató!

„Jó anyám te! élessz lángot,
Fázom nagyon, . . . gyujts tüzet“ . . .
— A kis Andris alig türi,
Állja már a hideget. —
„Jó gyermekem! mit csináljak?
Nincs fánk, nincs ki adjon ezt . . .
Apád meghalt, és halála
Rajtunk legnagyobb kereszt!“ . . .

„Anyám! halld csak cseng a harang,
Karácson este vagyon . . .
Menjünk, lássuk a kis Jézust,
Jer velem! — vágyom nagyon“ . . .
„Kis fiacskám oly hideg van . . .
Ajkad most is úgy vaczog!“ . . .
„Ah! ott hó selyem ruhába
Bétakarnak angyalok!“ . . .

Pisla mécs áraszt világot,
A kunyhóban szerteszét;
Buba elmerülve a sziv,
Dobban; — szünik a beszéd . . .
Az orgona méla hangja,
Ide hangzik olykoron,
Mely angyalok énekével
Oly egyező, oly rokon! . . .

„Anyám! hallod milyen édes?
Mily szép hangu ez ének? !
Ugy-e most fent a nagy égben
Kis angyalok beszélnek? !“ . . .
„Ugy van fiam! nyugodj' s szépen
Tedd imára kis kezed“ . . .
— Mi atyánk! ki a mennyben vagy
Szenteltessék meg neved! . . .“

Igy imázik a kis fiu,
És azután alszik el: . . .
Kint egy vándor éjszakára
Jó, szállásért esdekel . . .
És az asszony ajtó zárát
Félre tolja, vágya nő,
Látni a jött ismeretlent
Ki lehet, tán szenvedő? ! . . .

Bámul a nő . . . hogy lehet az?
„Te itt férjem? ! . . . s sir, s nevet . . .
Azt gondoltuk már azóta,
Hogy csendes sir nyughelyed . . .
Jött levél is, hogy ellőttek“ . . .
— A megjött férj oly komoly, —
Ajk az ajkba olvad, s arczon
Vig örömmel, könnye foly!

A kis fiu alvásában
Fel, fel nevet, fel beszél:
„Zugj miként tudsz, fujj miként tudsz.
Nem fázom már, fujj te szél!“ . . .
És felébred, „anyám!“ fiam!
Jer ölünkbe itt apád . . .
Jer csókold meg szépen, forrón
Bánat felhős homlokát!“ . . .

Zord idő van, hullong a hó
Mindent borít és fed el: . . .

A kunyhónak boldog népe
Örvend, vigad, ünneáel.
Bömböl a szél s jégvirággal
Minden ablak van tele . . .
Nem fázik már a kis Andris
Felheviti öröme!!

K ó s a E d e.

Karácsoni templombeli előének.*)

Dallam: Ez esztendőt megáldjad.

E karácson innepén
Út nyilt az ég közepén,
S földre leszállt az élet.
Ezt óhajták a szentek,
A próféták, s fölkenetek:
Már az ige testté lett.
Hát óh Jézusunk!
Engedd meg, hogy elődbe fussunk!
Értsük, hogy te, s nem más a
Szent Isten
Fia, s kimetszett mássa,
Még itten
Óh hadd halljuk szód, mint Sámuel
Áldott Immánuel.

Karácsoni templomi ének.

Dallam: Jövel szentlélek ur Isten.

Óh emberi véges elme
Ki a titkok szent éjébe
Erőd gyenge, s nem szállhatsz le,
Bizzál Isten igéjébe,
Reményed erős hitében
A szent titkok fátyla lebben,
Ott találod Jézusunkat
Megigért égi királyunkat
Örömünk s boldogságunkat.

Uram a te igéreted
Dicsőséggel betöltötted:
Az Ige testté változott
Isten az ki alászállott,
Kit a régi kegyes atyák
Hittek s ohajtozva várták;
Mi is hiszünk Istenünkben
Hiszünk édes Üdvözítőnkben,
Hiszünk az örök életben.

S á n t h a I s t v á n ,
presbyter.

*) Készítette Mohácsos decz. 22. 1813. Mező István, baranyai
ref. lelkész, debreczeni születés. Régiségénél fogva közöljük; a be-
küldő K. Hajdu Lajos tanár ur.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.